

Panu

Elias Lönnrot — unohtumaton vaeltaja

Kesällä 1834 Kajaanin nuori piirijääkäri Elias Lönnrot vaelsi Vienan Karjalassa kylästä kylään, osittain jo tutuilla-kin maa- ja vesiteillä. Jokainen suomalainen (!) tietää, mitä hän etsi ja löysi. Viisikymmentä vuotta myöhemmin, maaliskuussa 1884 vanha vaeltaja sai kutsun tuonenviran tuolle puolen.

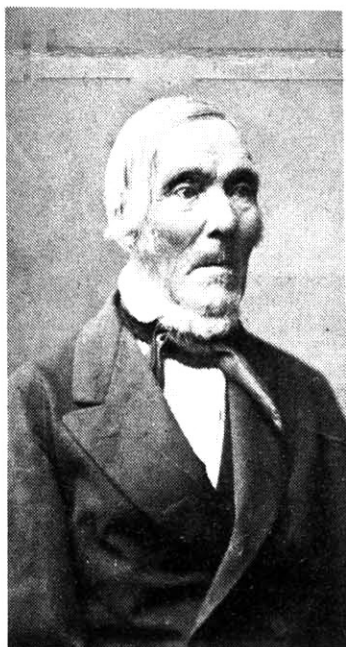
Olen kuunnellut yleisradion jatkoluentsarjaa "Vaeltajan Ji kun maanmainio maamiehemme Lassi Pöysti lukee Elias Lönnrotin matkakertomuksia. Ennen tämän kirjoittamista oli tilaisuus seurata Pöystimatkassa" eli kun maanmainio maamiehemme Lassi Pöysti lukee Elias Lönnrotin matkakertomuksia. Ennen tämän kirjoittamista oli tilaisuus seurata Pöysti-

Lönnrotia Vienan Karjalaan. Paikannimi toisensa jälkeen oli tuttu, jopa niin, että minulla niin kuin tietysti monella ikätoverillanikin täällä Pohjois-Pohjanmaalla on aivan henkilökohtaisia muistoja, kenellä Vuokkiniemestä, Ponkalahdesta, kenellä Kuittijärvistä, Vuonisesta, Jyvälahdesta jne. Monilla on kipeitä muistoja. Ehkä en ole ainoa, jolla Lönnrotia kuunnellessa koko ajan nousee rinnalle maisemia, tapauksia, kohtaamisia kohta neljän vuosikymmenen takaa.

Olen Lönnrotin eleettömän, mutta silti monivivahteisen elävän kerronnan lumoissa. Mielestäni Pöysti tavoittaa juuri tuon eleettömyyden, mutta samalla luetusta erotuu Lönnrotin terävyys ja huumori. Tohtori piirtää muutamalla sanalla kuvan tapaamastaan henkilöstä, ulkonaisen niin kuin luonnekuvankin. Mikä mestari! Näin hän vaelteli, toisinaan kolme, neljä peninkulmaa päivässä jalkaisin, välillä eväänään vain hieman leipää, metsämarjoja ja rai-kasta vettä, siihen sitten vielä samallekin päivälle venematkoja, hevoskyytiä.

Otin hyllystä kirja-aarten, jonka omistajaksi keväällä pääsin, kun tämän lehden ystävällinen nuori toimittaja toi minulle fooliokokaisen 50-sivuisen kirjusen KEISARILLISEN ALEKSANTERIN YLIOPISTON/ MUISTOJUHLA/ ELIAS LÖNNROTIN/ KUNNIAKSI/ TOUKOK. 13 P:NA 1884/ HELSINGISSÄ 1884. Nimiöön on painettu: KUTSUMAKIRJE/ SUOMEN KEISARILLISEN ALEKSANTERIN YLIOPISTON/ MUISTOJUHLAAN/ KANSLIAN-EUVOS/ ELIAS LÖNNROTIN/KUOLEMAN JOHDOSTA/ TOUKOK. 13 P:NA 1884./ HELSINGISSÄ,/ J. C. FRENCKELL JA POIKA. 1884.

Kutsumakirjan pääosan täyttää 46-sivuinen muistikirjoitus, joka alkaa ensimmäisistä Suomen historiaa, kieltä ja runoutta tallentaneista ja näistä aiheista kirjoittaneista, Agrik (!)olasta ja Juusten-

ja päättyy Lönnrotiin, minkä jälkeen seuraa juhallinen kutsu, joka päättyy sanoihin "länälöllään korottaisivat tämän muistojuhlan merkitystä." Alla päiväys ja "Keisarillisen Aleksanterin-Yliopiston puolesta:/ nykyinen rehtori W. LAGUS."

Ensimmäisellä sivulla rehtori kiinnittää huomiota poismenneen suurmiehen, tämän "kuulun, kunnioitetun Suomalaisen poikansa" vaatimattomuuteen, mikä oli eräs hänen luonteensa oleellisimmista piirteistä: "että hän tunsu oman arvottomuutensa ja että häntä ujostutti ylistyssanat siitä, mitä hänen oli onnistunut tehdä, - -. Hänen tapanaan oli torjua kiittelyt huomauttamalla, että jollei hän olisi sitä tehnyt, olisi joku toinen sen suorittanut.

Oheinen valokuva on todistus samasta luonteenpiirteestä. Kuvan on ottanut Oulussa Hjalmar Sjöman vuonna 1881 ja luulenpa voivani väittää, että se on ainoa Lönnrotista Oulussa otettu valokuva. Oululla tosin oli oma oululainen kuvaajansa jo 1860-luvulta lähtien, minkä lisäksi Oulussa vieraili kiertäviä valokuvaa- jia, mutta — tuskinpa Elias täällä kovin usein juoksi! Virka oli Helsingissä ja työtä yli korvien. Vuonna 1881 vietti kuitenkin Suomalaisen Kirjallisuuden Seura 50-vuotijuhlaansa. Välttyäkseen ylistyssanoista ja huomion kohteeksi joutumisesta 79-vuotias kanslianeuvos ja ritari, professori emeritus matkusti Ouluun, tekosyynä arvatavasti oululaisten sukulaisten tapaaminen. Professurska Maria Piponius oli oululaisen värjärimestarin Elias Piponiuksen tytär.

Mieluummin hevoskyydillä Helsingistä Ouluun kuin kunniakorokkeelle Kirjallisuuden Seuran juhlassa.